

Gemeente Rotterdam

Preventie- en
handhavingsplan

Alcohol &
Drugs

2019-2022

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Alcohol- en drugsgebruik: het probleem	4
2.1	Gebruik onder jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs (VO)	4
2.2	Gebruik onder risicogroepen	4
2.3	Gebruik onder studenten in Rotterdam	5
2.4	Nalevingscijfers van de leeftijdsgrens blijft achter	6
2.5	Naleving doorschenken	6
2.6	Ouders/opvoeders moeten de norm uitdragen	6
2.7	Extra; Gameproblematiek onder jongeren	6
3	Visie en strategie	7
3.1	De drieslag	7
3.2	Bewezen effectief	7
4	Wat we willen bereiken	8
4.1	Minder gebruik onder jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs (VO)	8
4.2	Terugdringen van gebruik onder risicogroepen	8
4.3	Een betere naleving	9
4.4	Terugdringen van gebruik onder studenten hogeschool en universiteiten	9
4.5	Beter normbesef en groter publiek draagvlak	9
4.6	Gameproblematiek aanpakken	9
5	Wat we doen	10
5.1	Thuis	10
5.2	Onderwijs	10
5.3	Vrije tijd	11
5.4	De digitale wereld	12
6	Handhaving	13
6.1	Inzetten testaankopers	13
6.2	Verhogen van de naleving bij sportverenigingen	13
6.3	STAD-aanpak tijdens strandseizoen Hoek van Holland	13
6.4	Terugdringen van doorschenken bij de horeca in het uitgaansgebied	13
6.5	Handhavingsmodel Drank- en Horecawet	13
7	Financiën en monitoring	14

1 Inleiding

Dit *Preventie- en handavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022* beschrijft de belangrijkste maatregelen die de gemeente Rotterdam neemt om het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren tot en met 23 jaar te voorkomen en terug te dringen. Vermindering van alcohol- en drugsgebruik draagt bij aan het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van jongeren. Minder gebruik leidt tot betere schoolprestaties en een betere gezondheid, vermindert het schoolverzuim of schooluitval en dringt geweld en overlast terug.

De Rotterdamse aanpak van drugs- en alcoholgebruik heeft de afgelopen collegeperiodes vruchten afgeworpen, zie de resultaten van het [programma Drugs en Alcohol II; Blijf Helder](#). Zo is het bingedrinken onder 14- en 15-jarigen op het reguliere onderwijs, onder studenten op het ROC en het Praktijkonderwijs gedaald en het harddrugsgebruik onder ROC-studenten afgenomen van 6% naar 4,3%. We zetten het huidige beleid dan ook voort en intensiveren deze aanpak waar nodig. Bovendien nemen we nieuwe maatregelen op, passend bij de speerpunten die benoemd zijn bij de afronding van het [programma Drugs en Alcohol II; Blijf Helder](#). Zo komt er meer aandacht voor het terugdringen van overmatig gebruik van alcohol en/of drugs onder studenten op onze hogescholen en universiteit. Ook is er in dit nieuwe preventie- en handavingsplan oog voor problematisch gamegedrag. De naleving van NIX18 en het stoppen met dóórschenken aan mensen die al te veel gedronken hebben, kunnen worden verbeterd. Om dit te bereiken zijn er nieuwe maatregelen gericht op preventie en handhaving.

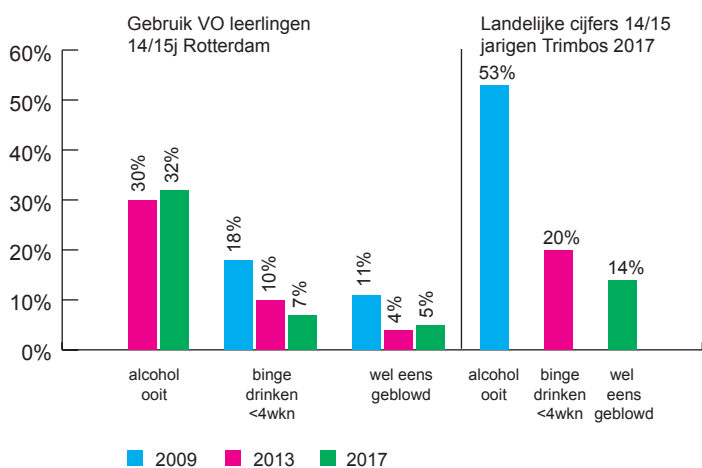
Ouders zijn eerstverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen en daarmee ook voor regels rondom alcohol, drugs en gamen. Kinderen van ouders die duidelijke grenzen stellen, beginnen later met drinken, drinken minder alcohol en hebben vrienden die ook relatief minder drinken. Jongeren hebben natuurlijk ook hun eigen verantwoordelijkheid als het om middelengebruik en gamen gaat. Daarnaast spelen sleutelfiguren zoals leraren, sportinstructeurs en horecaondernemers een belangrijke rol. De gemeente heeft een rol als aanjager, facilitator en handhaver en stelt de publieke grenzen vast. Het is cruciaal dat er brede maatschappelijke steun is voor deze grenzen bij de Rotterdammers. Daarom richt dit programma zich ook op het creëren van dit draagvlak.

Dit *Preventie- en handavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022* staat niet op zichzelf. Het vloeit voort uit het [Nationaal Preventieakkoord](#) (november 2018) dat een uitgebreid pakket aan maatregelen omvat voor het terugdringen van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Aangezien deze maatregelen deels onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten vallen, sluiten we met onze doelstellingen en aanpak aan bij dit akkoord. Dit plan is gerelateerd aan het [Rotterdamse Preventieakkoord](#), (Gezond010; Het Akkoord) dat gebaseerd is op de pijlers: mentale gezondheid, middelengebruik (tabak, alcohol en drugs), gezond gewicht en gezondheidsbescherming. Met dit plan voldoet de gemeente tevens aan de wettelijke eisen die zijn vastgelegd in [artikel 43a van de Drank- en Horecawet](#).

2 Alcohol- en drugsgebruik: het probleem¹

2.1 Gebruik onder jongeren in het voortgezet onderwijs (VO)

Het gebruik van alcohol en drugs onder 14- en 15-jarigen ligt in Rotterdam ruim onder het landelijke niveau. Metingen uit 2017 laten zien dat van de 14- en 15-jarige VO-leerlingen 32% ooit alcohol heeft gedronken, 7% in de afgelopen maand aan *bingedrinken* (vijf of meer glazen per gelegenheid) heeft gedaan en 5% wel eens heeft gebloed. Ten opzichte van de landelijke cijfers (53% ooit alcohol, 20% *bingedrinken* en 14% ooit gebloed) scoren de Rotterdamse jongeren gunstiger.

2.2 Gebruik onder risicogroepen

De risico's van alcohol- en drugsgebruik zijn het grootst bij leerlingen in het speciaal onderwijs (vso), het praktijkonderwijs (Pro), de niveaus 1 en 2 van het mbo én bij jongeren met een licht verstandelijke beperking. Deze jongeren zijn extra kwetsbaar en beïnvloedbaar. Ze hebben vaak moeite om een goede plek in de maatschappij te verwerven, zijn vatbaarder voor verslaving en lopen meer risico betrokken te raken bij drugscriminaliteit. Een deel van deze jongeren dreigt door het alcohol- en drugsgebruik af te glijden en zelfs uit te vallen.

Veel van deze kwetsbare jonge mensen krijgen positieve ondersteuning van hun ouders/verzorgers. Echter, een deel van hen heeft ouders die zélf te maken hebben met psychische problemen, beperkingen en/of middelenmisbruik. Dit kan leiden tot onvoldoende support en een onveilige thuisomgeving.

Wanneer problemen eenmaal geëscaleerd zijn heeft dit schadelijke gevolgen. Zowel voor de jongere zelf als voor hun omgeving en de samenleving. Om te voorkomen dat zware (en dure) zorg nodig is, is het belangrijk (dreigende) problemen snel te herkennen en gerichte hulp in te zetten.

Lachgas

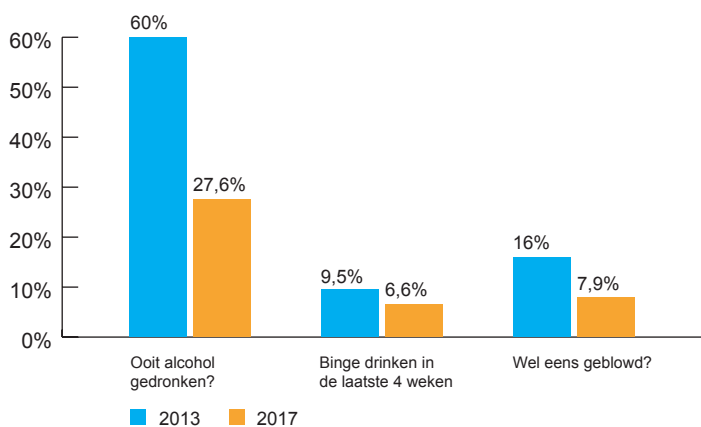
Onder de algemene bevolking (15 jaar en ouder) en scholieren (12-16 jaar) is het 'ooit-gebruik' van lachgas het laagst (respectievelijk 5% en 8%). Het 'ooit-gebruik' onder mbo- en hbo-studenten tussen de 16 en 18 jaar ligt wat hoger (17%), gevolgd door 28% onder mbo-studenten (15-29 jaar) (bron: Trimbos-instituut, factsheet lachgas). Volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zijn er bij 'doorsnee recreatief gebruik' (gedefinieerd als 5 tot 10 ballonnen lachgas per keer en maximaal een keer per maand) geen nadelige gezondheidseffecten te verwachten. Er zijn echter signalen dat sommige jongeren meer en vaker lachgas nemen. Ook is aangetoond dat bij langdurig veelvuldig lachgasgebruik ernstige neurologische problemen kunnen ontstaan.

We volgen nauwgezet de onderzoeken die momenteel in opdracht van het ministerie van VWS worden uitgevoerd. Inmiddels overwegen verschillende steden een verbod op de verkoop, of zijn daar al toe overgegaan. In Rotterdam is momenteel een Algemene Plaatselijke Verordening (APV) in de maak die in aangewezen gebieden handel in lachgas moet verbieden. Ook vindt overleg met festivalorganisatoren plaats over de wijze waarop zij de verkoop en het gebruik van lachgas kunnen voorkomen. Natuurlijk is lachgasgebruik bij alle preventieve activiteiten met jongeren, ouders en professionals een vast inhoudelijk onderdeel van de interventies.

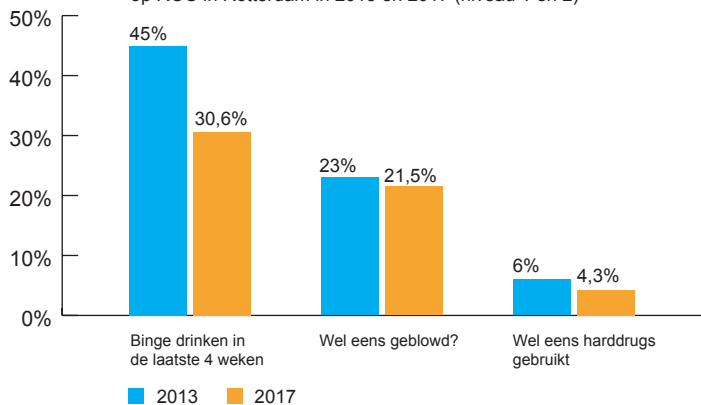
¹ Omdat op het Pro, het VSO en het MBO niet jaarlijks wordt gemonitord werken we met cijfers uit het laatste onderzoek uit 2017.

Gebruik onder risicogroepen

Alcohol- en drugsgebruik onder jongeren (16 jaar en ouder) op praktijk onderwijs in Rotterdam in 2013 en 2017

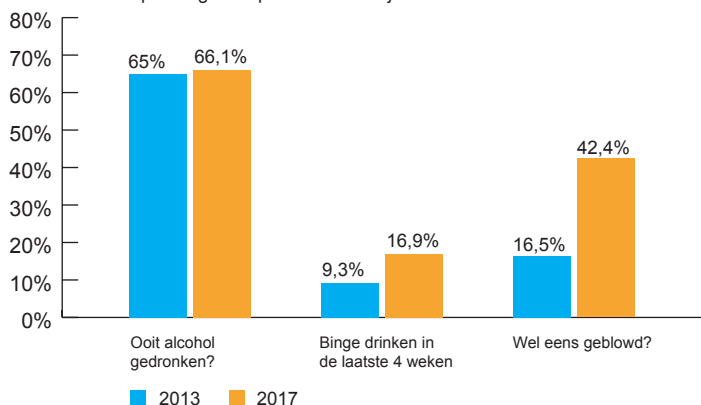

Alcohol- en drugsgebruik onder jongeren (16 -22 jaar) op ROC in Rotterdam in 2013 en 2017 (niveau 1 en 2)

'Ooit alcohol' is bij ROC-studenten niet onderzocht.

Alcohol- en drugsgebruik onder jongeren (16 jaar en ouder) op voortgezet speciaal onderwijs in Rotterdam in 2013 en 2017

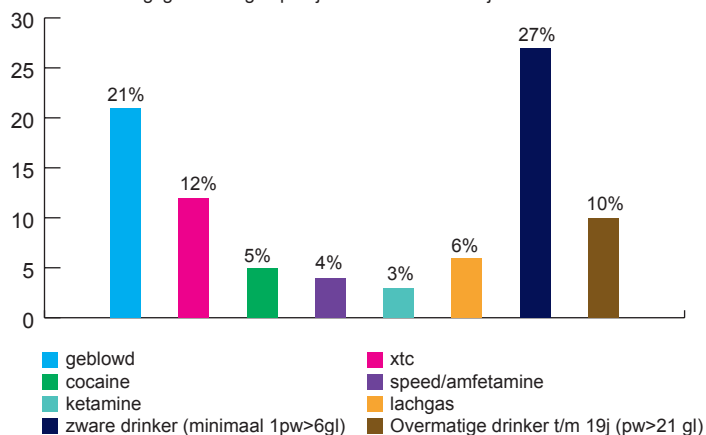
2.3 Gebruik onder studenten²

De risico's van alcohol- en drugsgebruik zijn het grootst bij leerlingen in het speciaal onderwijs (vso), het praktijkonderwijs (PrO), de niveaus 1 en 2 van het mbo én bij jongeren met een licht verstandelijke beperking. Deze jongeren zijn extra kwetsbaar en beïnvloedbaar. Ze hebben vaak moeite om een goede plek in de maatschappij te verwerven, zijn vatbaarder voor verslaving en lopen meer risico betrokken te raken bij drugscriminaliteit. Een deel van deze jongeren dreigt door het alcohol- en drugsgebruik af te glijden en zelfs uit te vallen.

Veel van deze kwetsbare jonge mensen krijgen positieve ondersteuning van hun ouders/verzorgers. Echter, een deel van hen heeft ouders die zelf te maken hebben met psychische problemen, beperkingen en/of middelenmisbruik. Dit kan leiden tot onvoldoende support en een onveilige thuisomgeving.

Wanneer problemen eenmaal geëscaleerd zijn heeft dit schadelijke gevolgen. Zowel voor de jongere zelf als voor hun omgeving en de samenleving. Om te voorkomen dat zware (en dure) zorg nodig is, is het belangrijk (dreigende) problemen snel te herkennen en gerichte hulp in te zetten.

Landelijke cijfers studenten
Drugsgebruik afgelopen jaar studenten 18-25j

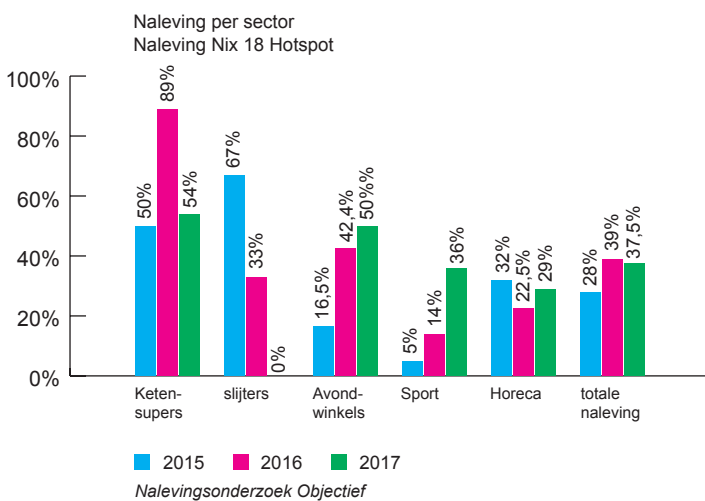
Gevolgen van alcohol- en drugsgebruik

Studenten lopen door hun alcohol- en/of drugsgebruik vooral risico op studieproblemen. Ze missen colleges en tentamens of presteren slechter omdat zij een kater hebben en niet fit zijn. Uiteindelijk kan dit leiden tot studievertraging en -uitval. Andere risico's zijn geweldsincidenten, verkeersongevallen, onbeschermde seks, ongewenste seksuele ervaringen, verwondingen, black-outs en op lange termijn afhankelijkheid en verslaving. Het RIVM berekende dat in 20% van de jaarlijkse gevallen van studievertraging en of -uitval in het hbo of wo alcohol een rol speelt. De jaarlijkse kosten daarvan voor de onderwijsinstellingen worden geschat op 32,5 miljoen (hbo) en 13,8 miljoen (wo) euro.

² Trimbos-instituut; alcohol-, tabak- en drugsgebruik onder studenten.

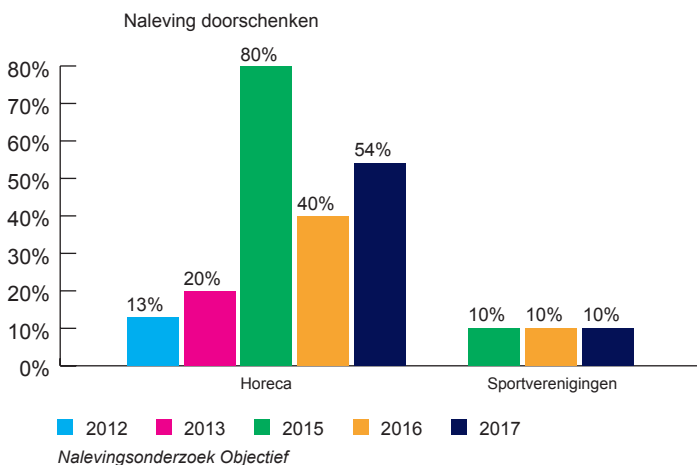
2.4 Naleving van de leeftijdsgrens blijft achter

De Rotterdamse cijfers over 2017 laten een lichte daling van de gemiddelde naleving van de leeftijdsgrens zien ten opzichte van 2016. Met slechts 38% blijft de naleving van de wettelijke norm NIX18 (onder de 18 jaar geen alcohol) echter ver onder het gewenste niveau van 100%. Zolang de naleving niet volledig is, blijven er verkooppunten waar jongeren alcohol kunnen kopen. Het verminderen van de verkrijgbaarheid is een effectief middel om alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen. De gemeente maakt stevige afspraken met de verschillende branches, zoals horeca en sport, over de wijze waarop en binnen welke termijn zij de naleving van de leeftijdsgrens hebben verbeterd.

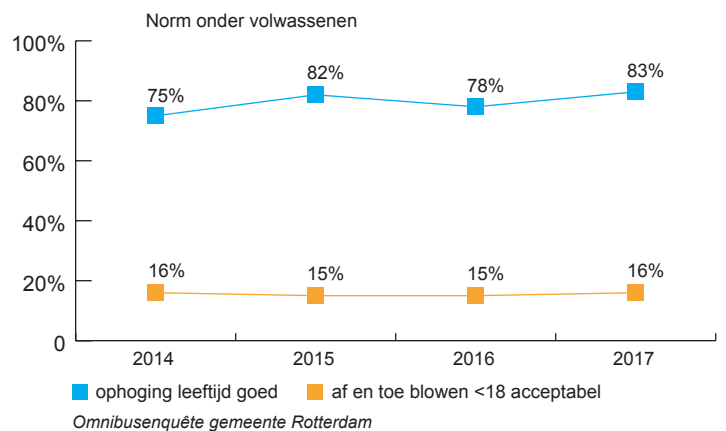
2.5 Naleving doorschenken

Bij de naleving van het verbod op doorschenken aan dronken personen zien we in 2017 een verbetering in de horeca ten opzichte van 2016. De positieve uitschieter van 80% in 2015 is mogelijk te verklaren aan het feit dat er toen voor het eerst met portiers bij de toegang tot terrassen werd gewerkt. We zien daarnaast ook al jaren een constant erg slechte naleving bij sportverenigingen.

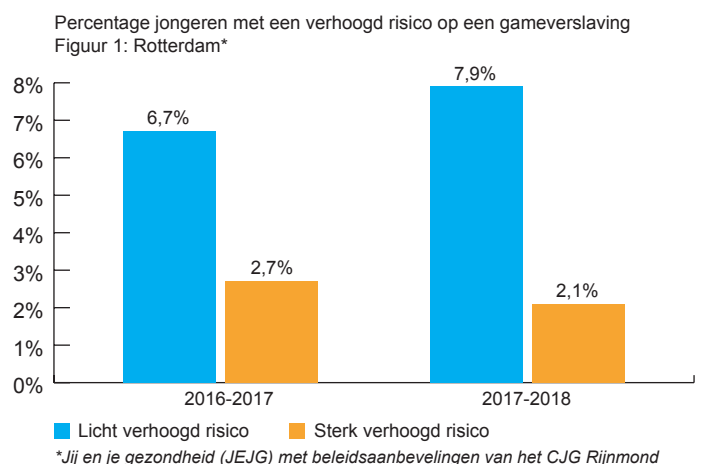
2.6 Ouders/opvoeders moeten de norm uitdragen

Ouders hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen. Dat geldt ook voor de omgang met alcohol en drugs. Kinderen van ouders die duidelijke grenzen stellen, beginnen later met drinken, drinken minder alcohol en hebben minder vaak vrienden die veel drinken. Ook jongeren zelf hebben hierin een verantwoordelijkheid, evenals alle anderen in hun omgeving, zoals leraren op school, bewoners in de wijk en ondernemers in de stad. Gelukkig vindt 83% de verhoging van de leeftijdsgrens bij alcohol een goede maatregel en vindt slechts 16% het acceptabel als jongeren onder de 18 af en toe blowen.

2.7 Aparte aandacht voor Gameproblematiek onder jongeren

De afgelopen twee jaar is het percentage jongeren in Rotterdam met een verhoogd risico op een gameverslaving nagenoeg gelijk gebleven. Alhoewel uit de *Staat van de Jeugd 2019* blijkt dat ongeveer 14% van de jongeren een verhoogd risico op gameproblematiek heeft (op grond van kwantitatief onderzoek) richten we ons in Rotterdam met name op de groep die problemen ondervindt als gevolg van gamen. Bijvoorbeeld problemen met slapen, sociale contacten, schoolprestaties en/of eenzaamheid. Dan komen we op een percentage van 10% waarbij een licht en een sterk verhoogd risico aanwezig is.

3 Visie en strategie

Met dit *Preventie- en handhavingsplan Alcohol & Drugs 2019-2022* richt Rotterdam zich op jongeren tot en met 23 jaar, hun ouders/opvoeders, docenten, begeleiders binnen de sportverenigingen, jongerenwerkers, verkopers van alcohol en andere betrokkenen. Bij de uitvoering hiervan hanteren we de volgende normen en uitgangspunten:

1. Talentontwikkeling gaat niet samen met middelengebruik of problematisch gamen.
2. Ouders en opvoeders nemen hun verantwoordelijkheid: ze geven het goede voorbeeld en zien erop toe dat hun minderjarige kinderen geen alcohol en drugs gebruiken en niet problematisch gamen.
3. Slijterijen, sportkantines, avondwinkels, horeca, supermarkten en alle andere alcoholverstrekkers houden zich aan de wet: géén alcoholverkoop aan jongeren onder de 18 jaar.
4. Horecaondernemers, studentenverenigingen en sportverenigingen houden zich aan het verbod op door-schenken aan mensen die dronken zijn.

Waar het om gaat is dat Rotterdamse kinderen en jongeren veilig en gezond kunnen opgroeien. Het accent van de aanpak ligt op het versterken van beschermende factoren en het verminderen van risicofactoren.

3.1 De drieslag

De drie pijlers van onze aanpak zijn ontleend aan het universele preventiemodel van Reynolds: beleid en regelgeving (grenzen stellen), publiek draagvlak en voorlichting (grenzen overdragen) en handhaving (grenzen bewaken). Deze drieslag is sinds de start van het Rotterdamse Programma Drugs & Alcohol (2011-2014) effectief gebleken. We gaan dan ook de komende periode op deze voet verder.

3.2 Bewezen effectief

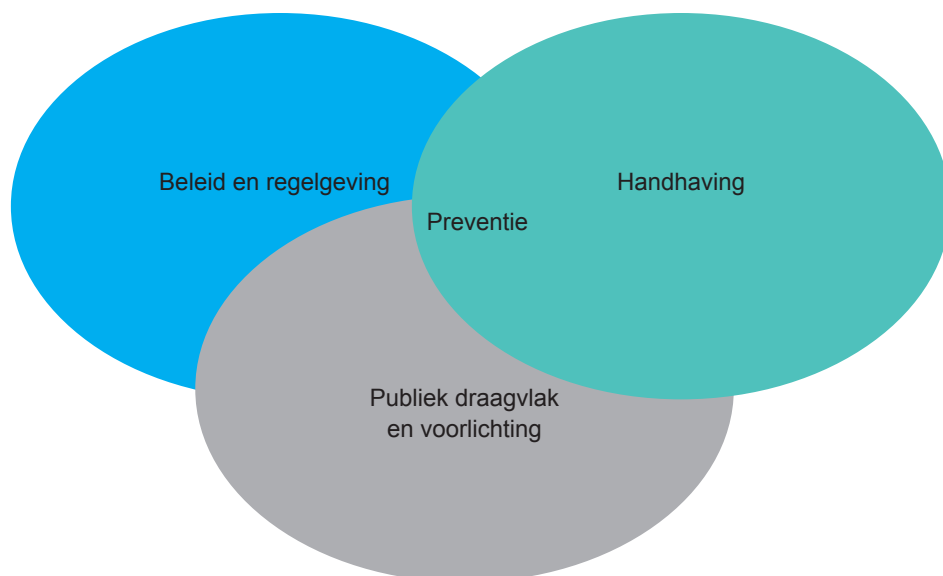
We streven ernaar om zo effectief mogelijk te werk te gaan. Daarom baseren we de keuze voor de maatregelen en acties in dit plan op aantoonbare effectiviteit. Dat wil zeggen dat er ofwel voldoende positieve ervaringen zijn opgedaan met de interventie, ofwel dat de effectiviteit ervan wetenschappelijk is aangetoond.

In [Rotterdam Groeit: Beleidskader Jeugd 2015-2020](#) staan alle factoren genoemd die van invloed zijn op het veilig, gezond en kansrijk opgroeien van Rotterdamse jongeren. Hierin staat ook dat een samenhangende aanpak op meerdere factoren beter werkt dan losse maatregelen. Zo zal het terugdringen van alcoholgebruik onder scholieren effectiever zijn als er tegelijkertijd wordt gewerkt aan sociaal-emotionele vaardigheden en het versterken van hun weerbaarheid en zelfvertrouwen. In het nieuwe [Subsidiekader Jeugdpreventie 2020 Versterken en Voorkomen](#) van de gemeente Rotterdam staat de clustering en samenhang van de verschillende factoren beschreven. Zo is dit voorliggende plan passend in het subsidiekader Jeugdpreventie en daarmee een uitwerking van de integrale visie uit het beleidskader Rotterdam Groeit.

Samenwerking in het veld

Daarnaast is het belangrijk dat organisaties en instellingen die zich op dezelfde doelgroep - jongeren tot en met 23 jaar - richten (met dezelfde doelen: het voorkomen en terugdringen van alcohol- en druggebruik en problematisch gamen) effectiever gaan samenwerken. Instellingen kunnen immers van elkaar leren en elkaar ondersteunen in de uiteindelijke missie om alle jongeren in Rotterdam veilig, gezond en kansrijk te laten opgroeien.

Het preventiemodel van Reynolds (2003)

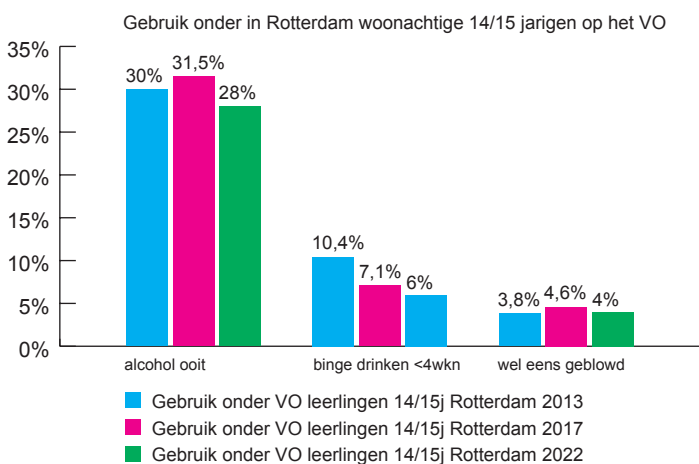

4 Wat we willen bereiken

Ons beleidsdoel is het voorkomen en terugdringen van alcohol- en druggebruik en problematisch gamen onder alle jongeren tot 23 jaar. Jongeren die extra aandacht nodig hebben om dit doel te bereiken, krijgen die extra aandacht. Daarnaast willen we dat alle alcoholverkopers en -verstrekkers zich aan de wet houden: niet verkopen of schenken aan jongeren onder de 18 jaar en niet doorschenken aan mensen die al te veel gedronken hebben. Omdat grenzen stellen en bewaken niet losstaat van normbesef en publiek draagvlak, nemen we ook op die gebieden maatregelen. We willen een samenhangend beleid dat breder is dan het voorkomen en terugdringen van middelengebruik. Dat betekent dat de aanpak zich tevens op onderliggende factoren richt, zoals het vergroten van zelfvertrouwen en weerbaarheid, het ontwikkelen van sociaal-emotionele vaardigheden en het beter kunnen omgaan met stress.

4.1 Minder gebruik onder jongeren in het reguliere voortgezet onderwijs (VO)

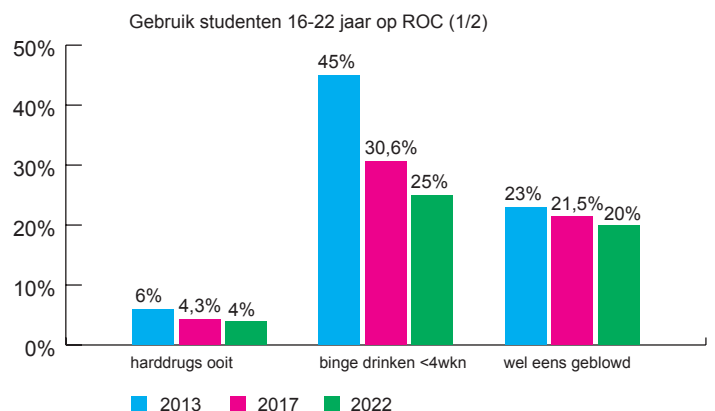
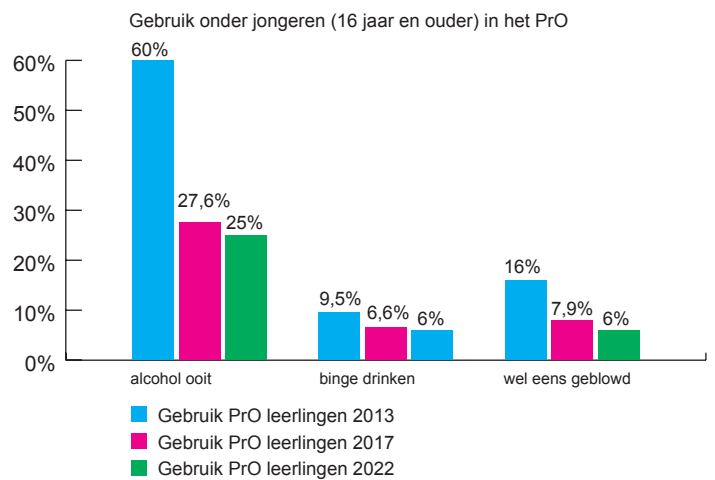
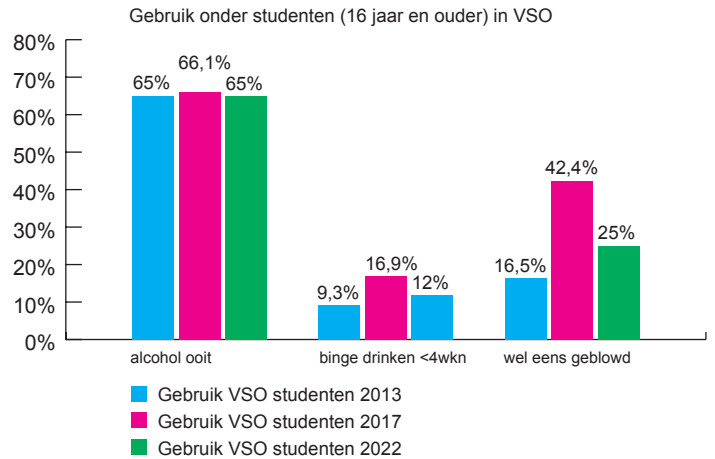
We willen dat in 2022 het percentage 14- en 15-jarigen in het VO dat ooit alcohol heeft gebruikt, is gedaald naar 28%. Daarnaast zetten we in op een daling naar 6% als het gaat om *bingedrinken* bij deze groep. Ook streven we naar een daling van het aantal 14- en 15-jarige VO-leerlingen dat wel eens heeft gebloed: namelijk naar 4%.

4.2 Terugdringen van gebruik onder risicogroepen

We willen een verdere daling bereiken van het gebruik van alcohol en drugs onder jongeren in het praktijkonderwijs (PrO), het voortgezet speciaal onderwijs (vso) en niveau 1 en 2 van het mbo. Sinds 2015 heeft het vso - als gevolg van de invoering van de *Wet passend onderwijs* - te maken met een

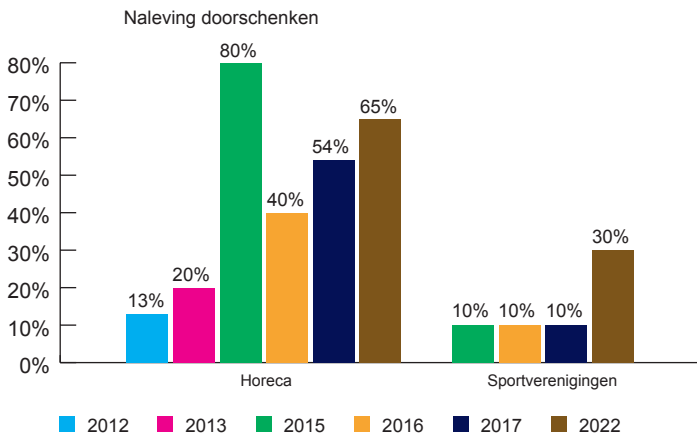
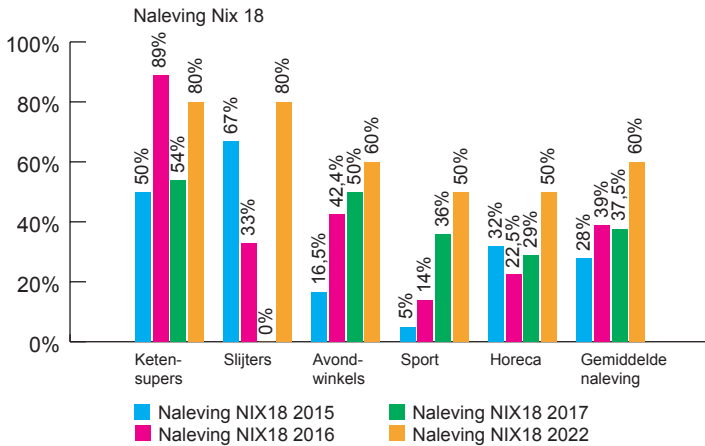
leerlingenpopulatie met een zwaardere problematiek. In onze ambitie voor 2022 houden we daarmee rekening.

'Ooit alcohol' is bij ROC-studenten niet onderzocht

4.3 Een betere naleving

We willen een betere naleving bereiken van NIX18 en van het verbod op doorschenken in de horeca in hotspotgebieden (de bekende uitgaansgelegenheden in Rotterdam) en zeker in sportkantines. Maatstaf is de ambitie uit het Nationaal Preventieakkoord: 100% naleving NIX18 in 2030. Dat betekent dat we per vijf jaar streven naar een verbetering van 20%.

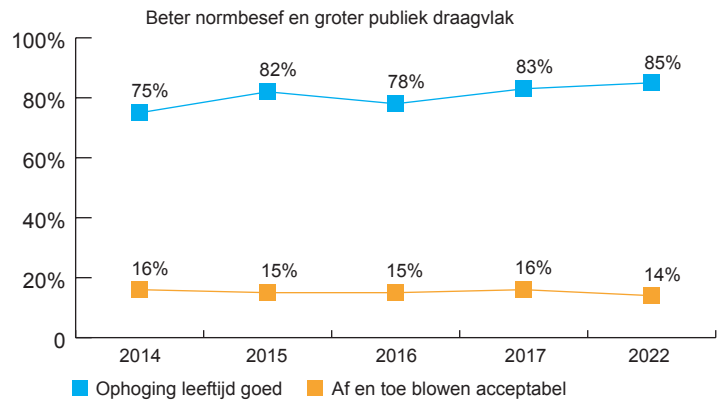

4.4 Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik onder studenten aan de hogeschool en universiteit

Ons doel is een daling van het aantal zware drinkers en drugsgebruikers onder studenten aan Rotterdamse hogescholen en aan de universiteit. In het Nationaal Preventieakkoord staat de ambitie om dit aantal in 2040 te hebben gehalveerd. We kunnen op dit moment nog geen concreet dalingspercentage noemen, maar gaan samen met de universiteit en de hogescholen wel een effectieve aanpak ontwikkelen.

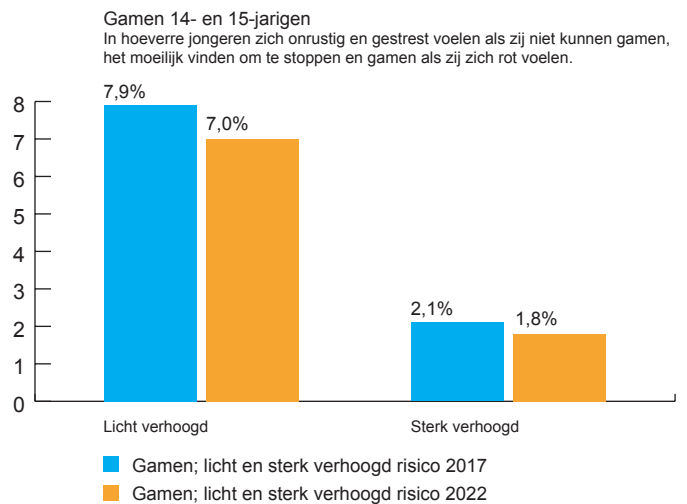
4.5 Beter normbesef en groter publiek draagvlak

We streven ernaar dat steeds meer Rotterdammers de NIX18-norm onderschrijven en uitdragen. Datzelfde geldt voor de norm: 'blowen is niet normaal'. Het doel is dat in 2022 85% van de Rotterdammers de NIX18-norm onderschrijft en dat het percentage jongeren dat af en toe blowen acceptabel vindt, daalt naar 14%.

4.6 Gameproblematiek aanpakken

We streven ernaar het aantal jongeren dat daadwerkelijk last ondervindt van hun gamegedrag (zoals slaapgebrek, schooluitval en moeizame sociale contacten) terug te dringen van 10% naar 8,8%.

5 Wat we blijven doen

De aanpak van drugs- en alcoholgebruik bij jongeren en jongvolwassenen zoals we die in de afgelopen jaren hebben toegepast, is effectief gebleken. Daarom continueren we maatregelen die succesvol zijn en verbreden en vernieuwen de aanpak waar nodig. Net als in de voorgaande jaren blijft onze aanpak gericht op de domeinen thuis, onderwijs, vrije tijd en de digitale wereld. Ook de boodschap blijft dezelfde: onder de 18 jaar geen alcohol en helemaal geen drugs.

5.1 Thuis

Ouders/opvoeders spelen de belangrijkste rol in de ontwikkeling van jongeren. Het is belangrijk dat zij met hun kinderen duidelijke afspraken maken over alcohol- en drugsgebruik. Onderzoek toont aan dat als ouders/opvoeders hun kinderen verbieden alcohol te gebruiken zolang ze nog geen 18 jaar zijn, deze kinderen later beginnen met alcohol en ook op latere leeftijd minder zwaar drinken. Kinderen die niet of nauwelijks blowen hebben een beter besef van normen en vertonen minder vaak risicovol gedrag. Binnen onze aanpak krijgen ouders, opvoeders en professionals ondersteuning bij de opvoeding en begeleiding van kinderen en jongeren op het gebied van alcohol- en drugsgebruik. Dat doen we op de volgende manieren:

Ouders geven het goede voorbeeld

Ouders kunnen zich via welzijnsorganisaties en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) aanmelden voor bijeenkomsten over hun rol bij het voorkomen van drugs- en alcoholgebruik bij hun kinderen. Ouders met pubers worden op dit aanbod gewezen door de organisaties. Ze leren het goede voorbeeld te geven en krijgen tips hoe met hun kind(eren) dit onderwerp te bespreken en afspraken te maken. Ook leren ze signalen van gebruik te herkennen en ontdekken waar ze terecht kunnen voor hulp.

Ouders zijn goed geïnformeerd

Voor zowel ouders als jongeren zijn er relevante websites zoals puberenco.nl en maakjekeus.nl. Deze websites geven relevante informatie over middelen en opvoedadviezen. De sites worden via verschillende kanalen onder de aandacht gebracht. We sluiten aan bij de landelijke NIX18-campagne die via diverse media de verschillende doelgroepen bereikt en zorgen bij bijeenkomsten dat landelijke informatie met ouders wordt gedeeld.

Jongeren met riskant gebruik verplicht met ouder(s) op bezoek bij verslavingszorg

Jongeren onder de 18 kunnen voor eenvoudige delicten door de politie naar HALT worden verwezen. Als HALT een zorgelijke score op alcohol- en drugsgebruik vaststelt, volgt een verplichte afspraak van de jongere met zijn of haar ouder(s) bij YOUZ verslavingszorg. Dit is niet vrijblijvend. Als de jongere dit zorgtraject niet volgens afspraak doorloopt,

verwijst HALT terug naar de politie en volgt er alsnog een proces-verbaal.

Professionals signaleren vroegtijdig

Medewerkers van de wijkteams zijn in de afgelopen vier jaar getraind om (tijdens keukentafelgesprekken) vroegtijdig drugs- en alcoholproblematiek te signaleren en een verstandelijke beperking en/of psychische problematiek te herkennen. Wanneer er sprake is van huiselijk geweld, maken hulpverleners gebruik van een screeningsinstrument om objectief vaststellen of er sprake is van alcohol- en/of drugsmisbruik. Ook andere professionals die met jongeren werken zijn getraind in het vroegtijdig herkennen van alcohol- en drugsproblematiek. De professionals krijgen de komende vier jaar opnieuw (opfris-)trainingen aangeboden.

5.2 Onderwijs

Jongeren tot 18 jaar zijn (gedeeltelijk) leerplichtig en nemen (dus) deel aan het onderwijs. Basisscholen, het voortgezet onderwijs en de beroepsopleidingen hebben een eigen verantwoordelijkheid om aandacht te besteden aan alcohol- en drugsgebruik in hun leerplannen. De gemeente kan scholen niet verplichten om preventieve programma's uit te voeren, maar biedt daarbij wel ondersteuning met onderstaande maatregelen.

Ouders krijgen vroegtijdig handvatten om alcohol- en drugsgebruik met hun kind(eren) te bespreken en om zelf het goede voorbeeld te geven

Vroegtijdig praten over alcohol- en drugsgebruik voorkomt dat jongeren dat gebruik gewoon gaan vinden. Op basisscholen trainen we het onderwijzend- en ondersteunend personeel in het bespreken van alcohol- en drugsgebruik met zowel leerlingen als ouders. We richten ons daarbij op de groepen 7 en 8 en besteden vooral aandacht aan het omgaan met groepsdruk, het vergroten van de weerbaarheid en het zelfvertrouwen en het ontwikkelen van sociaal emotionele competenties. De scholen trekken samen met ouders op bij het uitdragen van de boodschap: géén alcohol en drugs onder de 18 jaar.

Alle reguliere VO-scholen besteden aandacht aan preventie

Op 40 VO-scholen (met name scholen met een vmbo-afdeling) wordt het onderwijzend en het onderwijs-ondersteunend personeel (OOP) getraind door preventiewerkers van YOUZ verslavingszorg volgens het programma *De Gezonde School en Genotmiddelen*³ van het Trimbos-instituut. Na afloop van deze training heeft de school haar beleid op dit thema vastgesteld. Dit betekent dat de handhaving en regelgeving op orde zijn, dat docenten kunnen signaleren en doorverwijzen en dat ouders betrokken zijn bij het beleid en de aanpak.

³ Het programma van Trimbos wordt per 2020 Helder op School genoemd: het preventieprogramma over roken, alcohol, drugs en gamen. <https://www.trimbos.nl/aanbod/helder-op-school>

Alle scholen in het praktijkonderwijs dringen het gebruik onder leerlingen terug

Samen met de Rotterdamse onderwijsinstellingen werken we aan een duidelijke norm binnen het onderwijs om het gebruik van alcohol en/of drugs terug te dringen. Uitgangspunten hierbij zijn preventie, signalering en handhaving. Alle leerlingen in het praktijkonderwijs (en hun ouder(s)) zijn op de hoogte van de norm én van de consequenties bij het overtreden daarvan. Iedere leerling die alcohol of drugs gebruikt, komt op gesprek bij de zorgprofessional op het terrein van alcohol en drugs.

De ingrediënten van een integrale schoolaanpak zijn:

- vergroten van kennis bij ouders, kinderen en (niet) onderwijzend personeel;
- een duidelijk schoolbeleid rondom drugs- en alcoholgebruik en dito communicatie over wat er van leerlingen, personeel en ouders wordt verwacht;
- training van (niet) onderwijzend personeel over signaleren en het bieden van lichte ondersteuning aan studenten met mogelijke problemen en de daarbij van belang zijnde specifieke gespreksvaardigheden voor gesprekken over dit onderwerp met ouders en/of leerlingen;
- aanwezigheid van een gespecialiseerde zorgprofessional op het terrein van drugs en alcohol, die laagdrempelige hulp biedt en doorverwijst bij complexe problematiek;
- aanspreken van ouders en leerlingen door (niet) onderwijzend personeel bij mogelijke problematiek en de wijze waarop dat wordt aangepakt;
- afstemming met politie en jongerenwerk.

Vso-scholen verminderen het gebruik onder hun leerlingen

Vso-scholen voeren het programma *Samen Slagen* uit. In dit programma, dat de gemeente Rotterdam samen ontwikkelde met YOUZ verslavingszorg en Horizon-Schreuder, zijn ouders, docenten en leerlingen samen verantwoordelijk voor de handhaving van strikt beleid op het gebied van alcohol- en drugsgebruik. De leerlingen krijgen interactieve voorlichting en worden bij overtreding van de regels niet weggestuurd, maar aangesproken en gecorrigeerd. Ouders krijgen informatie en docenten volgen een training 'signaleren'. Op school vindt een screening van het kind plaats op mogelijk middelengebruik, ggz-problematiek en licht verstandelijke beperking (LVB). Er is een gespecialiseerde zorgprofessional op het gebied van drugs en alcohol op school aanwezig (de gezondheidscoach), die contact heeft met zorgorganisaties in de wijk. Ook het wijkteam biedt ondersteuning op school.

Sinds invoering van de Wet passend onderwijs in 2014 blijven jongeren met lichtere problemen binnen het reguliere onderwijs. Dit heeft geleid tot een verzwaring van problematiek op vso-scholen. We gaan het programma *Samen Slagen* aanpassen op deze veranderde leerlingenpopulatie. Om het middelengebruik bij deze jongeren te verminderen is het belangrijk de bijkomende problematiek aan te pakken en te werken aan zelfvertrouwen, weerbaarheid, het zelfbeeld en het beheersen van de emoties.

Studenten op mbo-niveau 1 en 2 krijgen stevige ondersteuning

Op alle 25 mbo-locaties in Rotterdam (deze zijn allemaal VOS-gecertificeerd) met niveau 1 en 2 zetten we de

bestaande aanpak voort. Er is een gedragscode opgesteld met daarin opgenomen de volgende gedragsregels en uitgangspunten:

- drugs, alcohol en onderwijs gaan niet samen;
- niemand zit onder invloed in de klas;
- ouders worden altijd op de hoogte gebracht als de student onder invloed is of een strafbaar feit heeft gepleegd.

Strafbare feiten meldt de school direct bij de politie. In alle andere gevallen wordt de student met ouders doorverwezen naar de op school aanwezige gezondheidscoach. De student wordt in het zorgoverleg besproken en er volgt een SISA-melding (Samenwerkings Instrument Sluitende Aanpak). Hierdoor kan de student snel gescreend worden en hulp krijgen. Daarnaast hebben de scholen de training van docenten en de voorlichting aan studenten geborgd in hun opleidingsplannen.

Jongeren die verzuimen van school worden gescreend op middelengebruik

De circa 30 leerplichtambtenaren van de afdeling Toezicht en Handhaving hebben in 2016 een training gevolgd in het signaleren van alcohol-, drugs- en/of gameproblematiek. Zij gaan op huisbezoek bij de jongere en zijn of haar ouders, bespreken mogelijke alcohol- en/of drugsproblematiek en verwijzen door waar nodig. Ook kunnen zij (of HALT, als deze is ingeschakeld) screenen op licht verstandelijke beperking en ggz-problematiek. Bij een zorgelijke score schakelen zij YOUZ verslavingszorg in. Leerplichtambtenaren volgen in 2020 opnieuw een training.

Samen met hogescholen en universiteit ontwikkelen we een vernieuwde aanpak om studenten te wijzen op risico's van alcohol- en drugsgebruik

Veel hbo- en wo-studenten vinden het normaal om (veel) alcohol en drugs te gebruiken. Deze normalisering leidt tot zorgelijk gebruik en daarmee tot gezondheidsschade en (dure) studievertraging of -uitval. Bij de vernieuwde aanpak werken we naast de onderwijsinstellingen ook samen met Trimbos-instituut en de studentenverenigingen. We organiseren een platform zodat betrokken partijen (sociëteiten en onderwijsinstellingen) good practices met elkaar kunnen delen.

5.3 Vrije tijd

Kinderen spelen op straat en in speeltuinen in de woon-omgeving. Jongeren sporten bij een sportvereniging, gaan naar de kroeg, festivals en evenementen en zijn actief op sociale media. Naarmate kinderen ouder worden hebben ouders/opvoeders minder zicht op hun gedrag en kunnen ook andere volwassenen een positieve invloed hebben op de omgang van jongeren met alcohol en drugs.

Hoewel de boodschap blijft dat er géén drugs moet worden gebruikt, is er in Rotterdam een drugstestservice (waar je anoniem elke donderdagavond je pillen en/of poeders kan laten testen) om te voorkomen dat gebruikers acute gezondheidsschade oplopen.

Sportverenigingen, horeca- en andere ondernemers spelen een sleutelrol in de beschikbaarheid van alcohol en hebben daarmee een belangrijke verantwoordelijkheid naar jongeren.

Elke branche verbetert de naleving

We spreken elke branche (slijterijen, horeca, avondwinkels, sportverenigingen, supermarkten) aan op naleving van de Drank- en Horecawet. Binnen de horeca schenken eigenaren, bedrijfsleiders en personeel verantwoord, en weten ze wat de consequenties zijn bij het overtreden van de wet. Deze zijn vastgelegd in het [havingsmodel Drank- en Horecawet 2019](#). We gaan eraan werken dat meer verstreckers hiervan op de hoogte zijn door hen via verschillende media te informeren.

Horecaondernemers schenken niet door

80% van het uitgaansgeweld hangt samen met alcoholgebruik. Horecaondernemers en -personeel behoren in staat te zijn te herkennen wanneer de klant onder invloed is en er dus niet mag worden (door)geschonken. Samen met Trimbos-instituut, Koninklijke Horeca Nederland en horeca-ondernemers in het centrum van Rotterdam zijn we aan de slag gegaan om dronkenschap en de hiermee gepaard gaande overlast tijdens uitgaansavonden terug te dringen. Het bewustzijn van het vaste barpersoneel van ongeveer 30 horeca-inrichtingen is verhoogd door een aantal trainingsbijeenkomsten in de herfst van 2019. Ook is er een publiekscampagne ('[Stop op tijd. Wij schenken niet door.](#)') gestart en worden er controlerondes gedraaid met 'dronken' acteurs die proberen alcohol te bestellen.

Sportverenigingen schenken niet aan jongeren onder de 18 jaar en niet aan mensen onder invloed

Sportverenigingen zetten zich samen met JOGG-regisseurs (Jongeren Op Gezond Gewicht) in voor gezond beleid op het gebied van voeding, tabak en alcohol. Vanuit de gemeente ondersteunen we dit beleid. Ook kunnen de verenigingen een beroep doen op ondersteuning vanuit NOC*NSF.

In samenwerking met Rotterdam Sportsupport benaderen we sportverenigingen met de jongste uitslagen van het nalevingsonderzoek. De verenigingen weten dat de controle vanuit de gemeente wordt opgeschroefd en dat de pakkans dus hoger wordt.

Samen met Sportsupport en YOUZ verslavingszorg ontwikkelen we een interventie gebaseerd op de Sportcode. Hierbij actualiseert de vereniging het reglement, regelt de communicatie binnen de vereniging en zorgt ervoor dat alle vrijwilligers en personeelsleden volgens het reglement handelen. Ook informeert de vereniging de jeugdleden en hun ouders over het alcoholbeleid. Deze interventie voeren we in 2020 uit.

Aparte aandacht voor drugsgebruik in het uitgaansleven

In het voorjaar van 2015 publiceerde Trimbos-instituut het onderzoek *1e Strategische Verkenning Uitgaansdrugs 2015*. Dit onderzoek benadrukt dat drugsgebruik in het uitgaansleven een risicovol fenomeen is, in het bijzonder voor kwetsbare jongeren. Hierdoor zijn we gesterkt in ons standpunt dat uitgaan alleen veilig is als er geen drugs gebruikt worden. In de praktijk valt echter niet te voorkomen dat jongeren in bepaalde uitgaansgroepen drugs gebruiken. Om het acute risico daarvan te beperken, is per 1 april 2017 de drugstestservice geopend (bij YOUZ verslavingszorg; Baan 176 in Rotterdam) waar mensen één avond per week anoniem poeders en pillen kunnen laten testen. Maar ook als 'goed' geteste pillen zijn niet veilig. De boodschap blijft:

gebruik geen drugs. Momenteel vindt overleg plaats over verruiming van de openingstijden van de drugstestservice tijdens het festivalseizoen.

Behalve wijzen op gezondheidsrisico's willen we mensen die drugs gebruiken bewust maken van de relatie tussen hun gebruik, de ondermijnende drugscriminaliteit en de milieuschade die illegale drugslabs aanrichten.

5.4 De digitale wereld

Uit recente cijfers blijkt dat ongeveer 20% van de jongeren tot 18 jaar meer dan 3 uur per dag gamet. Omdat ongeveer 10% van hen daardoor problemen ervaart, willen we hieraan meer aandacht gaan besteden. Enkele Rotterdamse jongeren gaan samen met preventie-professionals een communicatie- en voorlichtingsstrategie ontwikkelen die aansluit bij de digitale, interactieve (beeld)cultuur van hun leeftijdsgenoten. Dit moet resulteren in passende boodschappen die via verschillende media bij de doelgroep worden overgebracht.

Daarnaast ontwikkelen we in samenwerking met YOUZ verslavingszorg en het Trimbos-instituut een effectieve aanpak om problematisch gamen aan te pakken.

6 Handhaving

Met behulp van buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) scherpen we het bestaande toezicht verder aan en zetten dit gericht in op alle branches die alcohol schenken en/of verkopen. Hierbij hebben we extra aandacht voor de horecaondernemingen en de sport- en andere verenigingen die slecht naleven. Door de pakkans te verhogen, verwachten we dat de naleving van de Drank- en Horecawet (DHW) toeneemt.

Natuurlijk spreken we ook jongeren onder de 18 aan als zij alcohol gebruiken of alcohol bij zich hebben op straat.

6.1 Inzet test aankopers

Jaarlijks vinden ongeveer 75 controles met test aankopers plaats. Test aankopers zijn meerderjarige personen die er jonger uitzien dan achttien jaar. De test aankopers gaan op stap met een BOA en proberen bij verschillende verkooppunten alcohol te kopen zonder zich te legitimeren. De DHW schrijft voor dat de verkoper om een legitimatiebewijs moet vragen als de koper niet overduidelijk 18 jaar is. Doet de verkoper dat niet, dan is deze in overtreding en maakt de BOA hiervan rapport op. Conform het Handhavingsmodel volgt dan in eerste instantie een waarschuwing. Bij een tweede overtreding binnen een jaar volgt een boete. Verstrekkers die goed naleven ontvangen hiervoor een compliment per brief. Aangezien test aankopers het toezicht veel effectiever hebben gemaakt, zijn er geen aparte toezichtcontroles meer.

6.2 Verhogen van de naleving bij sportverenigingen

In samenwerking met Sportsupport, YOUZ verslavingszorg en sportverenigingen zelf stellen we een plan op om de naleving van NIX18 en het schenkverbod aan mensen die dronken zijn, te verbeteren. We brengen eerst in kaart wat sportverenigingen zelf doen om de naleving binnen hun club te verhogen. Uit pilots blijkt dat de naleving stijgt als verenigingen hiervoor zelf de verantwoordelijkheid nemen. Door middel van regulier nalevingsonderzoek bij sportverenigingen brengen we de vorderingen in kaart. De toezichthouders die bij sportverenigingen langsgaan controleren niet alleen, maar voeren ook adviesgesprekken.

6.3 STAD-aanpak tijdens strandseizoen Hoek van Holland

De **STAD-aanpak**, gericht op het terugdringen van doorschenken aan dronken bezoekers en het schenken aan minderjarigen, is in Stockholm al 20 jaar een succes. Deze aanpak is een combinatie van handhaving, training van barpersoneel en bewustwording bij bezoekers en verstrekkers. Ondernemers, politie, toezichthouders, GHOR en gemeente trekken hierbij

samen op. In Rotterdam passen we de STAD-aanpak toe tijdens de opening van het strandseizoen in Hoek van Holland om de overlast als gevolg van dronkenschap terug te dringen. Met succes, want in een **pilot** bleek dat de naleving van het verbod op doorschenken in Hoek van Holland tijdens de opening van het strandseizoen van 0% in 2017 gestegen was tot 50% in 2019. Ondernemers zijn zich er steeds meer van bewust dat hun inspanningen concreet leiden tot minder overlast en een prettiger sfeer. We willen de verantwoordelijkheid daarom nog meer bij hen leggen. Vanuit de gemeente houden we een vinger aan de pols en ondersteunen waar mogelijk.

6.4 Terugdringen van doorschenken bij de horeca in het uitgaansgebied

Vanwege het succes van de STAD-aanpak in Hoek van Holland gaan we deze aanpak - in aangepaste vorm - ook toepassen in het Rotterdamse uitgaansgebied. We werken samen met het Trimbos-instituut, Koninklijke Horeca Nederland en ondernemers in het centrum van Rotterdam om overmatig alcoholgebruik en de hiermee gepaarde overlast tijdens uitgaansavonden terug te dringen. In samenwerking met de verschillende partners versterken we de handhaving strategie die is gebaseerd op de STAD-aanpak.

6.5 Handhavingsmodel Drank- en Horecawet

In 2019 is het **Handhavingsmodel** bij de Drank- en Horecawet vernieuwd. In dit nieuwe model wordt een lik-op-stukbeleid gevoerd. Zo volgt er nu bij de tweede keer alcohol schenken aan een minderjarige een verhoogde boete, in plaats van een schorsing van de vergunning. Ook als locaties met een drankvergunning alcohol verstrekken voor gebruik elders dan ter plaatse, volgt direct een boete. Hiermee willen we overtredingen terugdringen en naleving van de DHW verbeteren.

7 Financiën en monitoring

De financiering van alle inspanningen in dit *Preventie- en handavingsplan drugs & alcohol 2019-2022* komt uit bestaande middelen van afdeling Jeugd van de gemeente Rotterdam. Per jaar is (bijna) €1.400.000 beschikbaar. Het grootste deel van de kosten bestaat uit subsidies aan externe partijen en organisaties die de acties uitvoeren. Ze hebben voor 2020 reeds subsidie aangevraagd conform de criteria in het *Subsidiekader Jeugdpreventie 2020 Versterken en Voorkomen*. De (personele) kosten voor handhaving zijn gedekt vanuit de begroting van de directie Veiligheid.

Monitoring

CJG Rijnmond monitort met de digitale vragenlijst *Jij en je gezondheid* het middelengebruik en gamegedrag bij leerlingen in het reguliere voortgezet onderwijs. De uitkomsten worden jaarlijks in de Staat van de Jeugd gepresenteerd.

De afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI) van de gemeente Rotterdam brengt de cijfers over het middelengebruik van studenten in het vso, PrO en mbo in kaart. In 2021 voert OBI opnieuw onderzoek uit, vergelijkbaar met het onderzoek in 2017.

OBI peilt tevens elk jaar hoe volwassen in Rotterdam denken over middelengebruik door jongeren en de maatregelen die de gemeente neemt om dat terug te dringen. De afdeling maakt hiervoor gebruik van de Omnibusenquête.

De cijfers van gebruik onder studenten zijn gebaseerd op landelijk onderzoek van het Trimbos-instituut. Het streven van het Trimbos-instituut is om vergelijkbaar onderzoek te doen in 2021.

In opdracht van de gemeente Rotterdam maakt een extern bureau inzichtelijk hoe de Drank- en Horecawet wordt nageleefd. Dit zal opnieuw gebeuren in 2021.